

DOS EXEMPLES D'ECOLOGIA EN LA LITERATURA.

Crec que els escriptors han estat sempre sensibles pel tema del medi ambient, ecologia, o relació de respecte entre home i natura. Com a exemple de la meua asseveració ressenye alguns fragments de la dèria d'alguns novel·listes nostres sobre el tema apuntat.

Primerament transcriu les frases escrites per Marià Vayreda en una història bonica, encara que amb sabor de rànica (1904), que es diu *La Punyalada*, novel·la que recentment va estar portada al cinema i que fa poc van passar per la televisió. Tracta d'un relat rural ambientat en la comarca de la Garrotxa on s'hi conta una trama amorosa entre tres joves habitants d'aquelles contrades.

En començar el relat, l'autor fictici de l'obra (Albert del Bardal), ens mostra un panorama de les muntanyes totes degradades on els habitants oriünds han desaparegut, i el dit assenyalador de la responsabilitat de la degradació es dirigeix cap als estadants humans de l'entorn.

"...Volguí, a les acaballes de la meua vida, reveure per darrera volta molts d'aquells llocs que em foren tan familiars... Me semblà talment que aquella terra patia del meu propi mal, i que, igual que mon cos, s'arrossegava pel camí del cementiri. Ja no és aquella terra jovençana i rumbosa com una núvia bosquerola que jo havia coneguda. Ses luxorioses aubredes van desapareixent

destralejades per l'artigaire estúpid i pel carboner explotador de la ignorància i la misèria del propietari i, empaitada per la batuda, ha fugit també la fauna que abans li donava vida.

"Al santuari de la Mare de Déu del Mont me mostraren dins un exvoto els ullals del darrer senglar d'aquelles bosquíries...

...La darrera daina, després de vagar alguns anys, viuda i fonedissa, per clotades i torrenteres, un dia de neu s'arraulí, ronyosa i pelada pels anys i la misèria, sota les tàpies del mas del Pui, com demanant al masover la caritat de deslliurar-la d'una vida tan emmigranyada i eixorca. Les àligues imperials, superba parella que no tenia rival ni pariona en tots els monts d'Europa, cansades de pagar l'escot de llurs ous al savi col·leccionista que havia ensenyat als bosquerols de jugar-se la vida per a robar-los-hi, ja han pres comiat dels cingles de Talaixà. Els isards ja fa temps que guaiten sos antics quarters d'hivern des de les congestes del Puigmal i el Canigó, i els lloparrassos que no es rendiren als mastins ni a llurs collars reblats de pues de ferro...

...Sols resten allí, immutables com llavors, aquelles gegantines carcanades, patentitzant un etern miracle d'equilibri...

...Cert que en molts indrets, com la carn que rebrolla, per sobre de l'os corcat i balit, se redreça encara, potenta i ufanosa, la vegetació protestant de l'expoliació de què és víctima de part de l'estupidesa humana...

Marià Vayreda.

La Punyalada

Edicions 62. 'La Caixa'.

Un altre exemple el podem tenir en el nostre més acostat i gran escriptor Enric Valor que recentment ha tret a llum la seua trilogia (tres novel·les imponents, titulades: *Sense la terra promesa*, *Temps de Batuda*, i *Enllà de l'Horitzó*).

És un cant a la naturalesa, entre altres temes que apareixen, en les nombroses pàgines dels relats de la trilogia.

Però hi ha potser una contradicció que es dona en el nostre autor i també en molts altres com per exemple Prudenci Bertrana. Aquesta contradicció consisteix en que són grans aficionats a la caça i al mateix temps grans respectuosos dels animals i del medi ambient. Els caçadors segurament comprendran millor això. La filla de Prudenci

Bertrana escriu en l'estudi introductorí a la seua obra que *...Alternant amb el provat i reconegut amor a les bèsties, que observa, comprèn, defensa i poetitza, el seu apassionat i tirànic amor a la cacera. D'una banda s'agermana amb els animals, se'n fa amic i defensor -i quan ho fa, és autènticament sincer- i de l'altra els destrueix. Amb l'escopeta a la mà Bertrana oblidava el seu esperit d'equitat, la seva tendresa envers els éssers i les coses senzilles i innocents, es convertia en un aferrissat exterminador de tudons, de guatles, de perdius, d'ànecs salvatges i fins d'algun gaig i oriol si els podia haver..*

Però tornant a l'escriptor de Castalla resulta impressionant i molt exemplificadora la seqüència de la caça de perdiu d'un mes de febrer de primeries de segle on se'ns presenta a la perdiu enamorada que acudeix a la crida del perdigot, la qual cosa emociona el personatge de la novel·la i fa que no dispare.

Llavors, tímidament, com en una indecisió de persona ben educada que va a iniciar un parlament important, el perdigot entonà un xoqueig lleu darrere la seua llosa protectora, dins la gàbia picuda de fermes varetes de ferro, a quinze passes ben mesurades de la barraca -el tret-. Al peu del pujol, davall d'un marge del sembrat, va respondre un cloqueig gallinaci, clar i dolç. El perdigot s'entusiasmà i l'emprenqué

amb un xoqueig més fort i rogal·lós, metàl·lic, que semblava l'alarma genèsica en un gran rodal. Uns altres cloqueigs gallinacis li respongueren de diverses bandes. Matàs o no matàs, tingués o no tingués sort, el cor rural i filosòfic de 'Garibaldi' s'estovava en un plaer puríssim. Aquell xoc-xoc estrident era la veu -una veu- de la serra, dels boscos, dels barrancs. En el silenci primigeni de la Natura, destacaven de tant en tant els requeriments apressats del mascle i la contesta dolça i confiada de les femelles enamorades, que s'acostaven de pujol en pujol, de corona en corona, de foieta en foieta. Fou, però, l'habitadora pròxima la qui va arribar primer a la cita. Es sentí molt prop un 'ritornello' a duo: el xoqueig modulats i vari del perdigot enamorat i un cosètzè retut de la perdiu delerosa. Per a Monlió, el cosmos, l'univers sencer treballava per condensar una espurna intensíssima en un punt minúscul perdut en la immensitat de la nostra galàxia; una espurna misteriosa, una extremitud del fluid màgic i desconegut que dóna la vida.

Josep Vicens i Pascual.
Almoines, Desembre 1992.

Enric Valor.
Sense la Terra Promesa.
Edicions Tàndem.